

EESTI MUUSIKATEADUS: ESITAB KÜSIMUSI JA VAATAB PEEGLISSE

EVI ARUJÄRV

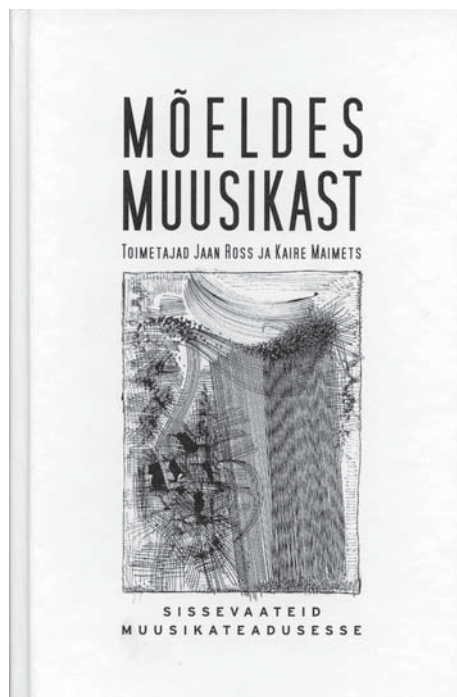
„Mõeldes muusikast. Sissevaateid muusikateadusesse”.

*Toimetajad Jaan Ross ja Kaire Maimets.
„Varrak”, Tallinn, 2004.*

Pärast põhjalikku ettevalmistust on kaante vahele jõudnud artiklite kogumik pealkirjaga „Mõeldes muusikast. Sissevaateid muusikateadusesse”. Toimetaja **Jaan Rossi** sõnul on selle töö põhieesmärk eesti muusikateaduse ühise identiteedi kujundamine ja soov „anda lugejale ettekujutus sellest, mis asi on muusikateadus”. Konkreetsema väljundina nähakse käsiraamatu funktsiooni, sihtgrupiks noored teadushuvilised humanitaarid. Niisiis – grüpiidentiteet, muusikateadusliku baasinformatsiooni esitamine (käsiraamat!) eesti muusikateadlaste interpretatsioonis ja tutvustamine-populariseerimine.

Mida humanitaarist huviline (olgu siis noorem või vanem) raamatust leiab? Kas ja kui palju on 520 lehekülge pikas tekstis ammendavat käsiraamatut ja kui palju huvitavust?

Tulemuse kujundavad kirjutajad. Nagu ütleb Jaan Ross – esindatud on eesti keeles kirjutavad autorid. Eestis elavate muusikateadlaste kõrval astuvad üles teisest kultuurikontekstist ja teadustraditsioonist pärit kirjutajad – Connecticuti ülikooli muusikateaduse emeriitprofessor **Avo Sõmer**, Helsingi ülikooli litsentsiaat **Outi Jyrhämä** ja Peterburi Riikliku Konservatooriumi professor **Rein Laul**. Peale valdavalt aka-



deemilise staatusega ja/või „õpetavate” eesti muusikateadlaste on autorite hulgas ka praktikuid ja loojaid (helilooja **Peeter Vähi**, muusikaterapeudid **Eha Rüütel** ja **Dali Kask**).

Autorite isikupärast, erinevast kultuuritaustast ja muusikateaduslikust kujunemiskeskkonnast tulenevad koolkondlikud ja metodoloogilised erinevused on loomulik asi – see kõik tõi kogumikku varjatud või avalikku dialoogilisust. Küll aga lahjendasid kogumiku ülevaatlikkust ja sisu (eeldatud käsiraamatu ideaali silmas pidades) dispro-

portsioonid ja kattumised valdkondade lõikes ja sellest sündiv ebahühtlus raamatu sisulises ülesehituses ning artiklite erinev tase.

Aine, mehhanism, objekt

Raamatus on kolm peatükki: (I) „Mis on muusika“, (II) „Kuidas muusika toimib“, (III) „Muusikast mõtlemine ja kirjutamine“ – igaühes kuus-seitse artiklit. Esimene peatükk ennustab muusikateaduse aine ehk muusika ja selle alaliikide ning olemuse kirjeldust, teise pealkiri laseb aimata muusika toimemehhanisme, seega ka seost inimesega ja vastuvõtu küsimusi, kolmas – metodoloogia ja metatasandi probleemistikku. Artiklite sisu uurides ilmneb, et need ootused alati ei täitu. Igas peatükis võib leida näiteid, kuidas „aine“ või „objekti“ esitus seguneb toimemehhanismide kirjeldusega või metodoloogiliste arutlustega. Seegi on teatud piirides vältimatu ja loomulik nähtus.

Käsiraamatu funktsioonile mõeldes võinuks loota, et kogumiku ülesehitus hõlmab süsteemselt põhilised muusikateaduse valdkonnad. Tegelikult küündis sellise süsteemse ja ammendava esituseni vaid osa artikleid. Olles isegi üks neist patustest, kes sõbralikku kollektiivi ajapuuduse tõttu alt vedas, tean, et üldpilt sõltub silmanähtavalt sellest, kuidas erinevad valdkonnad on Eestis kaetud, kes millega tegelnud ja kas mingil teemal oli üldse kirjutajaid võtta.

Alajaotuses „Mis on muusika“ seisavad kolme rahvamuusikat käsitleva artikli kõrval peale Jaan Rossi sissejuhatava artikli „Kas on võimalik rääkida muusikalistest universaalidest?“ vaid kaks teisi muusikaliike käitlevat või puudutavat artiklit: **Toomas Siitani** „Teos ja stiil Euroopa klassikalises muusikakultuuris“ ja **Merike Vaitmaa** „Nüüdis(süva)muusika arengujooni“. Klassika ja nüüdismuusika olid kumbki

esindatud ühe artikliga, kuid proportsioonid kiivas ja näiteks populaarmuusikast mitte sõnagi.

See-eest oli ülivõimsalt (üks kolmandik autoritest) esindatud rahvamuusika: kolm esimeses peatükis „Mis on muusika“ (Peeter Vähi „Sissevaated Oriendi muusikakultuuridesse“, **Triinu Ojamaa** „Samojeedi rahvaste muusikakultuuri põhijooni“, **Taive Särje** „Mis on eesti rahvamuusika“); kaks teises, „Kuidas muusika toimib“ (**Ingrid Rüütli** „Pärimusmuusika tänapäeva ühiskonnas“, **Vaike Sarve** „Eesti vanemast rahvalaulust usundilises kontekstis“) ja üks kolmandas (**Žanna Pärtlase** „Muusikaanalüüs etnomusikoloogias“). Rahvamuusika teema üleekspluateerimine tekitas pisukese varjatud diskussiooni, kuid tõi sisse ka käsiraamatus ülearuseid materjalikordusi (terminoloogilised arutlused ja viited).

Esitades ka näitlikke analüüse, oli esmapilgul kõige esinduslikum ja „teaduslikum“ raamatu kolmas peatükk, mis sisaldab artikleid nüüdismuusika (**Mart Humala** „Ülevaade tänapäeva muusikaanalüüsi meetoditest“), klassikalise muusika (Rein Laulu „Muusikaanalüüsi põhialused“) ja rahvamuusika analüüsist (**Žanna Pärtlase** „Muusikaanalüüs etnomusikoloogias“), samuti muusikaajaloo kirjutamise üldprobleemidest (**Urve Lippuse** „Muusikaloo kirjutamisest“) ning kitsamalt – muusikateatri uurimise probleemidest (**Kristel Pappeli** artikkel „Muusikateater – tülikas uurimisobjekt“ ja **Anu Kõlari** „Mis on kirikumuusika ja kuidas sellest kirjutada?“). Peatükki kroonib **Kaire Maimetsa** väga ülevaatlik ja suurepäraselt üldistades ainevaldkonda avav artikkel „Millega tegeleb muusikasemiootika?“. Iseloomulik on, et kui üldiselt oli selle peatüki ajalookirjutust puudutavates artiklites metodoloogiline enesevaatlus tugeval positsioonil, siis tõsimeelsetel analüütikutel (Pärtlas, Humal), kes

meisterlikult „esitavad“ analüüsi- protseduure, näib puuduvat vähimgi huvi esitada küsimusi nende protseduuride tähenduse ja seoste kohta „elusa“ – aistitud ja läbi elatud muusikaga.

Mõned enam või vähem huvitavad artiklid on kirjutatud mingil kitsamal teemal, mis käsiraamatu materjalina ei tundu siiski eriti otstarbekas (Avo Sõmeri „Muusika loomise ja analüüsi seostest“, Vaike Sarve „Eesti vanemast rahvalaulust usundilises kontekstis“, Outi Jyrhämä „„Oma“ ja „laenatud“ muusikalise materjali seostamine heliloomingus“).

Muusikateaduse praktilise kallaku- ga piiriala esindab Eha Rütli ja Dali Kase artikkel „Muusikateraapia“, mis tutvustab muusikateraapia meetodeid ja rakendusalasid, jättes õhku küsimuse, millistel ja kui tõsiselt võetavatel meh- hanismidel see alternatiivmeditsiini sa- lapärase auraga ümbritsetud tegevus õieti põhineb... Pigem helilooja ja hari- tud kultuurituristi kui teadlase vaate- punktist on kirjutatud Peeter Vähi artik- kel Oriendi muusikast.

Eespool mainitu rikkus omajagu kä- siraamatuna kasutamiseks mõeldud ar- tiklikogu sisulist tihedust ja ülevaatlik- kust. Samas andsid raamatus leiduvad vastuolud ja küsitavused ka mõtlemis- ainet. Teadus algabki küsimustest. Ra- amatus „Mõeldes muusikast“ esitatakse suhteliselt palju küsimusi. Metodolo- oiline enesepeegeldus, isegi minavorm, läbib küll mitte kõiki, kuid siiski lõviosa artiklitest.

Küsib ja kahtleb

Küsimusi pidi ja arutledes juhib lu- gejat ka Jaan Rossi sissejuhatav artikkel „Kas on võimalik rääkida muusikalis- test universaalidest?“. Selles käsitletak- se muusikalisi universaale kahest as- pektist – lähtuvalt füüsika seadustest, mis on eelduseks heli tekkimisele, ja inimorganismi ehitusest, mis on eeldu-

seks muusikahelide tajumisele ja tunne- tamisele. Artikli põhiosa on pühenda- tud heliridade kujunemisele ja sellega seotud universaalidele (oktavi ekviva- lents, laadiastmete arv, lihtsatel sage- dussuhetel põhinevate intervallide – oktavi ja sekundi – korduvus erinevate kultuuride muusikas), milles psühho- loogiadoktorist autor annab kultuuri- listele nähtustele tajupsühholoogiast lähtuvaid seletusi.

Universaalide käsitlus jääb katki punktis, kus autor väidab: „Märksa kee- rulisem on rääkida universaalidest, kui püüame käsitleda muusika seisukohast ilmselt kõige olemuslikumat küsimust – selle mõju kuulajale.“ (Lk 31.) „Mõ- just“ kõneldes viitab autor millegipärast iidsetele antiikkreeka ja india tekstidele, kus kõneldakse militaarmuusikast, ning uurimustele, kus eri rahvaste hällilaulu- des ja lastega suhtlevate emade into- natsioonikaartes on tuvastatud inimlike alusemotsioonide sarnased kodeerin- gud. Miks jutt antiikkreeka sõdurite pulsist, kui tänane massikultuur pakub võimsaid näiteid kollektiivsetest ela- mustest? Autor väidab: „Kõige selle juu- res jääb muusikateadlast vaevama siiski teatud skepsis, mis rajaneb teadmisel, et muusika kuulajaskond on oma või- metelt ja ettevalmistuselt väga hetero- geenne. Eriti nn Lääne muusika kaanoni raames võime eristada ühelt poolt nn ekspertkuulajaid ja teiselt poolt nn naiivseid kuulajaid, kelle strateegiad muusika kuulamisel on ilmselt väga eri- nevad. Vastavalt on raske enesele ette kujutada, et üks ja seesma muusikapala võiks erinevatele kuulajatele avaldada ühesugust mõju.“ (Lk 31 – 32.)

Skepsis mille suhtes? Universaal ju ongi midagi sellist, mis peaks hõlmama eri kompetentsiga inimeste muusikako- gemust. Kui seda laadi universaalide kohta ei ole tõestatud andmeid (?), siis ei tähenda see ju veel nende puudumist. Ja veel – mis on vastuvõtt? Kas ei kõne-

Tundub, et vahelduv vaade „seest” – kuulajana, muusikaprotsessis osalejana või loojana – ja „väljast” – analüüsijana – on üks tänase muusikateaduse lootustandvamaid teotsi. Samas nõuab see uusi uurimismeetodeid ja täpset teadmist, „kus” parajasti ollakse...

legi midagi vastuvõtust juba ka artikli esimeses pooles kirjeldatud universaalsed tajuaspektid? Kuigi – muidugi on skepsiseks põhjust seoses sellega, et muusika vastuvõtuga kaasnevaid inimitunnetuse keerukamaid ja integreeritud funktsioone on ülimalt raske uurida ja veel raskem teadusliku tõestusena vormistada.

Artiklis leidub mõnigi pisut küsitav väide või mõistekasutus. Mõttearenduses ajupoolkerade spetsialiseerumisest „pidevate” (parem poolkera) ja „diskreetsete” (vasak poolkera) signaalide vastuvõtule on teatav vastuolu. Alguses viidatakse kõne diskreetsele olemusele: „(...) paremakäeliste inimeste vasak poolkera tuleb hõlpsasti toime keele ja parem muusika töötlemisega. Tõepoolest, on ju kõne kui keele avaldumismvorm liigendatud häälikuteks, silpideks, sõnadeks, lauseteks jne. Muusika liigendamine on kõnega võrreldes märksa hängusam, sest nt motiivi piire on tihti raske ühemõtteliselt määratleda ning samuti võivad muusikaliste naaberüksuste piirid teineteisega kattuda (Lerdahl and Jackendorf 1983), mida kõne puhul naljalt ette ei tule.” (Lk 23–24.) Samal leheküljel (lk 24) väidetakse ka nii: „Nagu eespool on osutatud, on helidega ümberkäimiseks looduse poolt inimese käsutusse antud enam-vähem kindlaks määratud piiridega pidev sagedusala. Kõnehelide puhul inimene seda sagedusala ei diskretiseeri.”

Vastandus pidevuse ja diskreetse alusel tundub ülemäära resoluutne. Kõne diskretiseerimine ei pea ju tingimata toimuma korrastatud ja teadvustatud

helikõrgusliku organisatsiooni alusel. Pealegi võib ju näiteks afekteeritud kõne helikõrguslik kontuur olla üsna reljeefne ja vastupidi – mõne loodusrahva muusikas on helikõrguslik organisatsioon väga udune ja tinglik.

Mõnigi sõnastus oleks väärinud täpsemaks toimetamist: „Kui aga eesmärgiks on liigendada pidevat sagedusala diskreetseteks elementideks...” (lk 24). Element (piiritletud, jagamatu üksus) ise ei ole ju diskreetne, diskreetne ehk jagunev saab olla sagedusala. Küsitav tundub ka põhjendus (kategoriaalne tajuju), millega autor vaidlustab väite, et islamimaade muusika heliread on üldiselt keerukamad ja enam arenenud kui lääne heliread (lk 29). Kui kategoriaalse taju kontekstis ongi võimalik muusika helikõrguslikku struktuuri lihtsamana kujutleda, siis praktilises intoneerimises see helikõrgusliku struktuuri keerukus ju säilib.

Lõpetuseks viitab autor vastuolule universaale otsiva kognitiivse muusikateaduse ja neid eitava etnomusikoloogia vahel ja lahendab selle üsna ootamatult: „(...) lõppeks on tänapäeva muusikateaduse piirid küllalt avarad selleks, et igaüks saaks end neis piirides määratleda sellisena, nagu talle isiklikult sobib” (lk 32). See lõpetus ütleb midagi üsna olulist tänapäeva teadlase seisundi ja teaduskreedo kohta: ühest küljest on tegemist vaadete vabaduse ja paljususega, teisest küljest kaasneb „poliitkorrektse” olukorraga paratamatu isoleerumine ja tähtsamaks kui „tõetsimine” saab isiklik enesemääratlus teadusinstituutsioonis ja hierarhiates.

Üle ja ümber mõeldes

Kogumiku paljusid artikleid – ja ilmselt võib siis öelda, et kogu tänapäevast eesti muusikateadust – läbivad arutlused teadusliku teadmise suhtelisusest ja kontekstuaalsest olemusest ning uurijast kui „subjektiivsest faktorist“. Merike Vaitmaa iseloomustab nüüdismuusika pilti kui pluralistlikku. Ingrid Rützel käsitleb tänapäeva rahvamuusikat erinevate kultuuride pingeväljas. Uurija positsiooni ja kultuurikandjate positsiooni eristamist tähtsustab kaalukatel metodoloogilistel põhjustel valdav osa kogumikus esindatud rahvamuusikauurijaid. Urve Lippuse artiklis „Muusikaloo kirjutamisest“ seob põhjalikku ülevaadet muusikaajaloo kirjutamisest Eestis ja mujal autori pidev „kohalolek“ ja jutustus omaenese vaadete kujunemisest ning mõtlemist mõjutanud kultuurilisest ja ideoloogilisest taustast. Sellisest (enese)kriitilisest, reflekteerivast uurijapositsioonist eristub Rein Lauulu artikli „Muusikaanalüüsi põhialused“ pisut pateetiline, tõeambitsioonidega (objektiivsuse taotlus) uurijapositsioon, mis siiski samuti teadvustab tõlgendava alge tähtsust ja ohtusid analüüsi protsessis. Huvitaval kombel esindab üsna lähedast mõtteviisi (humanistlikud, ilu ja tõe esteetikast lähtuvad baaskujutlused; muusikateaduse objektiviseerivate, formaliseerivate analüüsi toimingute kõrval ka subjektiivse, tõlgendava külje tähtsaks pidamine) ka teises ilmanurgas, USAs teadlaseks kujunenud Avo Sõmer.

Tundub, et vahelduv vaade „seest“ (kuulajana, muusikaprotsessis osalejana või loojana) ja „väljast“ (analüüsijana) on üks tänase muusikateaduse lootustandvamaid teetsi. Samas nõuab see uusi uurimismeetodeid ja täpset teadmist, „kus“ parajasti ollakse...

Raamatus „Mõeldes muusikast“ peegelduvad selgesti viimastel aasta-

kümnetel maailma muusikateaduslikus mõtlemises toimunud muutused. Suurt osa kogumiku artiklitest läbib rõhutus, et muusikanähtusi tuleb hinnata oma ajas ja sotsiaalses kontekstis. Paralleelselt käib nii „vana“ kirjeldav-metafoorse muusikateaduse mõistete kui ka juba „formalistliku“ muusikateaduse baasmõistete ümbermõtestamine.

Kogumiku kõigis kolmes peatükis kohtab arutlusi teose, stiili ja kaanoni, struktuuri ja tähenduse, rahvuslikkuse ja professionaalsuse, kirjutatud ja suulise kultuuri mõistete, struktuuralse ja funktsionaalse muusikakäsitluse üle. Suur hulk artikleid tegeleb uurimisobjekti hoolika täpsustamise, piiritlemise või piiramisega. Kaalukamates artiklites teadvustatakse tehtud materjalivalikuid ja uurimismeetodit. Üks sagedamini tsiteeritav autor seoses nende alusmõistete kriitika ja ümbermõtestamisega on läbi kogumiku XX sajandi muusikateaduse suurkuju Carl Dahlhaus.

Klassikalisel analüüsil põhinevad, kirjeldav-metafoorsed, kuid funktsionaalse vormiteooriaga rikastatud vene muusikateaduse traditsioonid ja allikautorid (Lev Mazel, Juri Holopov jt) on esindatud Rein Lauulu artiklis „Muusikaanalüüsi põhialused“. Samas artiklis torkab silma üks vene keelekeskkonnas töötava teadlase keeleline aps, mida oleks võinud toimetamise käigus kontrollida. Autor kasutab läbi kogu artikli tema arvates kindlaid tähendusi kandvate muusikaliste üksuste tähistamiseks väljendit „semantiline valem“. Ehk on ta mõelnud hoopis helivormelit (vene keeles võib „formula“ tähendada nii valemit ehk matemaatilist avaldist kui ka (heli)vormelit ehk mingit struktureeritud, kuid terviklikku helikompleksi). Silma riivav oli ka artikkel, kus sõna „žanr“ vaheldub üle rea erineval viisil käänatuna: žanride, žanrite, žanridele, žanritega.

„Mõeldes muusikast“ peegeldab eesti muusikateaduse praegust seisu, annab mõnestki valdkonnast päris hea ülevaate ja pakub ka oma vastuoludes ja puudujääkides mõtlemisainet. Ehk paneb just mõni raamatus leiduv lahtine või küsitav mõtteots noore uurija peas värske mõtte jooksuma.

Läbinisti Euroopa kunstmuusikas olulistele mõistetele on pühendatud Toomas Siitani artikkel „Teos ja stiil Euroopa muusikakultuuris“, mis käsitleb selliseid praeguseks juba põhjalikult ja kriitiliselt üle vaadatud traditsioonilise muusikaajaloo keskseid mõisteid ja käsitlusstandardeid nagu läänekristliku kultuuri dominant muusikaajaloo diskursuses, kirja pandud kultuuri ülimumlikkus ja ajaloolise progressi mudel. Autor küsib: „(...) milliste kesksete kategooriate, ideede ja printsiipide abil määratleda Euroopa muusikakultuuri?“ (Lk 37.) Vastus antakse Heinrich Eggebrechti suu kaudu, kes pidas selliseks põhiprintsiibiks ratsionaalsust, mis kehas- tub lääne kunstmuusikat saatvas muusikateoorias, noodikirjas ja muusikalise kompositsiooni reeglistikus ning korrastatud väljendusplaani ja sisuplaani seostes. Tegelikult ju ei ole selline toetava metasfääri olemasolu mingi lääne muusikakultuuri eriomadus. Korrastamine ja kirjapanek, millel on ka lihtsalt mnemooniline funktsioon, ei välista tingimata muid – väljenduslikke, emootiivseid külgi. Eggebrechti puhul tuleks ka täpsustada, et antud juhul ei kirjelda ta sisuliselt ju Euroopa muusikakultuuri kui tervikut, vaid selle kunstmuusikalist osa, „kirjutatud“ muusikakultuuri. Seega kordab valitud argument vaiki- misi sedasama viga, mis leiab kritiseeri- mist sissejuhatuses – Euroopa muusi- kakultuur samastatakse „kirjutatud“ kultuuriga.

Väide selle kohta, missugune siis on tänapäeva muusikaloo kirjutamise uus

ja õigustatud metodoloogiline alus, on Siitani artiklis antud pisut mõistatusli- kus sõnastuses: „Täna ei püüta Euroopa muusikakultuuri mõista ja kirjeldada enam mitte koherentse tervikuna, vaid nähakse selles nii erinevate kultuuriki- histuste kui ka erinevate piirkondlike tra- ditsioonide keerukat koosmõju.“ (Lk 36.) Mitte tihedalt seostatuna, kokkukuulu- vana (=koherentsena), vaid eri tradit- sioonide keeruka koosmõjuna? Järeldus kipub mõjuma tautoloogiana. Leidub muidki vaieldavaid väiteid: „(...) ver- baalse tekstiga suhtlemisel (on) selle kõ- laline realisatsioon kõneks täiesti eba- vajalik“ (Lk 38). Kas on ikka nii? Vähe- masti kõnes sisalduv kõlaline informati- sioon on üpris oluline. Meenub mõnigi arvutimeil, mille sõnum just kõlalise realisatsiooni puudumise tõttu päris hästi kohale ei jõudnud...

Mõnikord omandavad dualistlikud, põhimõttel „kas... või“ kulgevad arut- lused, mis ei teadvusta või käsitlevad mehaaniliselt arutluse alusmõisteid, ka pisut skolastilise iseloomu. Sellisena mõjub Toomas Siitani küsimus „kus asub tähendus, kas tekstis või kõlas?“ (Lk 39.) Teadusmõtlemisele ilmselt iga- vesti omane tõeambitsioon sunnib ka väärtuste suhtelisust ja kontekstuaal- sust tunnetades ikkagi püsiväärtusi ot- sima [Merike Vaitmaa: „Vanemas muu- sikas on väärtmuusika välja selekteer- runud, nüüdismuusikas protsess üha kestab.“ (Lk 75.)]

Valitud katkendid ei olnud ainsad, mis küsimusi tekitasid või vaidlema är- gitasid. Kirja said need pandud vaid

seetõttu, et raamatu alguses oli aega dialoogi astuda, üsna varsti aga nõudis 520 lehekülje üheks ajakirjahinnanguks pakkimine juba kiiremat ja pealiskaudsemat üldpilku. „Mõeldes muusikast“ ongi raamat, mida jätkub pikemaks lugemiseks. Ja teatud mõttes on tekstid, mis arutledes või oletades küsimusi püstitavad ja tekitavad, isegi väärtuslikumad kui need, mis küsimusi ei esita ja milles puudub enesepeegeldus.

Parimal viisil ühendavad kõne all olevas raamatus „muusikapropaganda“ ja käsiraamatu funktsiooni siiski artiklid, mis täpseid küsimusi formuleerides või vahendades suudavad neile anda vastuseid, mis üldistavad avarat ja põhjalikult läbi töötatud lähteinformatsiooni. Sellised käsiraamatuväärilised artiklid on Kaire Maimetsa põhjalikult ja loogiliselt valdkonna teadusmõtete arengut, probleeme ja terminoloogiat tutvustav ja üldistav artikkel „Millega tegeleb muusikasemiootika?“, Ingrid Rüütli „Pärimusmuusika tänapäeva ühiskonnas“, mis lahendab sundimatult ja mõistete külge klammerdumata etnomusikoloogia terminoloogilisi vastutolusid, Kristel Pappeli ülevaatlilik käsitlus „Muusikateater – tülikas uurimisobjekt“ ja Merike Vaitmaa „Nüüdis(süva)muusika arengujooni“. Need on selgesti sõnastatud ja paremal juhul ka ülevaatlilikud ning metodoloogilise eneseanalüüsiga tegelevad tekstid. Käsiraamatule hädavajaliku süstemaatika poolest on hinnatavad ka **Allan Vurma** käsitlus muusikainstrumentidest ja nendega seotud akustilistest seaduspärasustest („Muusika esitamise vahendid“) ja Mart Humala „Ülevaade tänapäeva muusikaanalüüsi meetoditest“.

Mida arvata raamatu tutvustavast ja populariseerivast funktsioonist? Selleks, et kokku panna ideaalne, maksimaalselt informatiivne ja seotud struktuuriga ning lisaks veel ka eredalt ja kujundlikult populariseeriv raamat,

peaks selle autoriks olema väga heade kirjanduslike võimetega entsüklopedist ja teadusfilosoof. Kahtlane, kas praegune tulemus isegi erialavaliku või kõrghariduse lävel seisva vaimuerksa noore inimese silmis väga kõitev on. Kogumiku sisukamad artiklid nõuavad teatud humanitaarsete ja üldfilosoofiliste põhimõistete tundmist. Mõnda matemaatilist aju ehk vaimustavadki Mart Humala kontrapunktilisel, hulgateoreetilisel ja dodekafoonilisel meetodil läbi viidud näidisanalüüsid, kuid karta on, et mõnes adressaadina mõeldud „noores humanitaaris“ võivad need tekitada hoopis hirmuvärinaid.

Muidugi oleks raamat võinud olla ülevaatlikum ja ühtlasem. See väärinuks üldistavat käsitlust või käsitlusi nüüdiskultuuri nähtustest – levimusest ja muusikainstitutsioonidest, meedia, turuühiskonna ja tehnoloogia arengu mõjust nn klassikalisele muusikale ja sellest mõtlemisele (ainsana mõtestas neid protsesse üldisemalt oma rahvamuusikast kirjutatud artiklis Ingrid Rüütel). „Mõeldes muusikast“ sellisena, nagu me seda käes hoiame, peegeldab eesti muusikateaduse praegust seisut, annab mõnestki valdkonnast päris hea ülevaate ja pakub ka oma vastutoludes ning puudujääkides mõtlemisainet. Ehk paneb just mõni selles paksus raamatus leiduv lahtine või küsitav mõtteots noore uurija peas uue värskete mõtte jooksma.